

Το ταξίδι προς τα χειμαδιά (Σοφία Μπούμπα, Εκπαιδευτικός- Λαογράφος)

/ [Πεμπτούσία](#)

*«Εμαραθήκαν τα κλαριά,
τα κορφοβούνι' ασπρίζουν,
κ' οι βλάχοι παν στα χειμαδιά,
πάνε να ξεχειμάσουν.»[78]*

Η συντριπτική πλειοψηφία των κτηνοτρόφων του Μετσόβου πήγαινε στη Θεσσαλία για να ξεχειμωνιάσει στις περιοχές: Ιάκωβο, Σκοτίνα (Τρικάλων), Κατσαούνι, Τσέβρεχο, Παπαδοπούλι, Παλαιόπυργος, Σαμαρίνα (Τρικάλων), Αργυρόμυλος, Δουβλατάνι (σημ. Μεσορράχη), Φάρσαλα και Βρυσιά Φαρσάλων [79]. Αν και οι περισσότεροι νομάδες κινούνταν είτε ανατολικά είτε δυτικά του υδροκρίτη προκειμένου να φθάσουν στον τόπο του ξεχειμωνιάσματος, δηλ. «όπως πάνε τα νερά των βουνών» εντούτοις οι Μετσοβίτες αποτελούσαν εξαίρεση. Ενώ τα νερά των ποταμών εκβάλλονται στο Ιόνιο εκείνοι μετακινούνταν προς τη Θεσσαλία (Ψυχογιός & Παπαπέτρου, 1984, σ. 17). Υπήρχε λόγος για αυτήν την ιδιομορφία. Το

κλίμα στη Θεσσαλία ήταν καλύτερο σε σχέση με εκείνο των χειμαδιών της Ηπείρου που είχαν περισσότερη υγρασία και χαμηλότερες θερμοκρασίες.

Το ταξίδι μπορούμε να το χωρίσουμε σε τρεις χρονικές περιόδους [80], στις οποίες εντοπίζουμε σημαντικές αλλαγές ως προς τον τρόπο που γινόταν. Α' περίοδος: αρχές 20ου αιώνα μέχρι τη δεκαετία του 1960. Β' περίοδος: δεκαετία 1960 μέχρι 1974-1975. Γ' περίοδος: 1975 μέχρι σήμερα (2018).

Κατά την πρώτη περίοδο το σύστημα των εποχικών μετακινήσεων είναι το ίδιο, σε μεγάλο βαθμό, με εκείνο των προηγούμενων αιώνων. Δεν φαίνεται να έχει υποστεί ιδιαίτερες αλλαγές (Γκόλιας, 2004). Στο σύστημα αυτό η μετακίνηση προς και από τα χειμαδιά γινόταν αποκλειστικά με τα πόδια και με τη βοήθεια των φορτηγών ζώων, αλόγων, μουλαριών, γαϊδουριών, για την μεταφορά της κατούνας. «Η κατανομή των αποσκευών σε φορτώματα, δεν είναι τυχαία. Το αφεντικό γνωρίζει τη δύναμη και την αντοχή κάθε ζώου και ανάλογο θα είναι και το «ωφέλιμο φορτίο».» (Γάτσιος, 2002, σσ. 20-21). Το μεγαλύτερο βάρος σήκωναν τα μουλάρια. Τα γαϊδούρια κουβαλούσαν ελαφρύτερο φορτίο [81]. Στις περιπτώσεις των κτηνοτροφικών οικογενειών όπου δεν έφταναν τα φορτηγά ζώα για να μεταφέρουν όλη την κατούνα ξεκινούσαν την πορεία για τα χειμαδιά οι κτηνοτρόφοι μαζί με τα αιγοπρόβατα, τα σκυλιά και τα φορτηγά ζώα. Τα τελευταία κουβαλούσαν τα απολύτως απαραίτητα του ταξιδιού και ό,τι άλλο μπορούσαν να κουβαλήσουν από

την κατούνα. Όταν έφτανε το κοπάδι στα χειμαδιά γυρνούσε στο Μέτσοβο ένας εκ των κτηνοτρόφων με τα φορτηγά ζώα (χωρίς φορτίο). Διανυκτέρευε σε κάποιο χάνι που έβρισκε καθ' οδόν. Στο Μέτσοβο φόρτωνε την κατούνα την οποία μετέφερε στη συνέχεια στον τόπο του ξεχειμωνιάσματος χάρη στα φορτηγά ζώα.

Στη δεύτερη περίοδο έκαναν την εμφάνισή τους τα φορτηγά, τα οποία χρησιμοποιούνταν αρχικά για την μεταφορά της κατούνας (Nitsiakos, 1985) και σταδιακά χρησιμοποιούνταν και για την μεταφορά ολόκληρων κοπαδιών είτε κατά το φθινοπωρινό είτε κατά το εαρινό διάβα. Επίσης, την περίοδο αυτήν φόρτωναν στα τρένα, οι κτηνοτρόφοι που ξεχειμώνιαζαν κοντά σε σιδηροδρομικούς σταθμούς, το κοπάδι τους, με αποτέλεσμα ένα μέρος της μακράς διαδρομής τους να το κάνουν πιο ξεκούραστα. Κατά την τρίτη περίοδο καθιερώθηκε η μεταφορά προς κι από τα χειμαδιά με τα φορτηγά των ανθρώπων, των ζωντανών και της κατούνας.

Το ταξίδι με τα φορτηγά γίνονταν —πολύ συνοπτικά— ως εξής. Φόρτωναν το κοπάδι και την κατούνα στο Μέτσοβο και τα ξεφόρτωναν μετά από τέσσερις ώρες περίπου στα χειμαδιά. Κατά προσέγγιση ένα διώροφο φορτηγό μπορούσε να κουβαλήσει 120 αιγοπρόβατα. Οι κτηνοτρόφοι με πολλή επιμέλεια μετρούσαν τα πρόβατα ώστε να μην ξεπεράσουν το ανώτατο όριο και πάθουν ασφυξία τα αιγοπρόβατα. Συνέβαινε κάποιες φορές αυτή η ζημιά. Από ένα μέχρι έξι πρόβατα ήταν οι απώλειες. Επειδή το κοπάδι από μόνο του δεν έμπαινε στο φορτηγό γι' αυτό τραβούσαν ένα πρόβατο με κουδούνι από τα πόδια ως ότου μπει. Από 'κει και πέρα τα άλλα ακολουθούσαν «σαν τα πρόβατα» ενώ οι κτηνοτρόφοι τα έσπρωχναν παράλληλα. Η Ε.Τ.Μ ανέφερε ότι η οικογένειά της από το '75 είχε ξεκινήσει να φορτώνει τα ζωντανά στα φορτηγά. 12 φορτηγά φορτώνανε λόγω του μεγέθους του κοπαδιού. Ήθελε ιδιαίτερη προσοχή διότι κάποια φορά καθώς φόρτωναν τα πρόβατα στα διώροφο φορτηγά 2- 3 τράγοι πήδησαν από τον πάνω όροφο. Δύσκολα έμπαιναν στο φορτηγό και τα σκυλιά. Τα έπιαναν με δυσκολία οι κτηνοτρόφοι και τα έβαζαν μέσα. Μετά το '81 η μετακινούμενη κτηνοτροφία με φορτηγά επιδοτούνταν από την ΕΟΚ η οποία έβαζε ένα μέρος του συνολικού ποσού.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

78. (Αραβαντινός, 1880, σ. 109, Πρβλ. Γκιόλιας, 2004, σ.46)

79. Ο Α.Γ.Κ ανέφερε τρεις οικογένειες που ξεχείμαζαν προς τα Γιάννενα: η οικογένεια Μηλιώτη, Τσανάκα και Κουταβέλη. Ο Κ.Δ.Μ επισήμανε ότι πριν

το '50 κάποιοι Μετσοβίτες, λίγοι στον αριθμό, ξεχειμώνιαζαν στους Φιλιάτες.

80. Το χρονικό πλαίσιο της παρούσας έρευνας είναι ο 20ος-21ος αιώνας. Οι αφηγήσεις και βιοϊστορίες αυτό το χρονικό διάστημα καλύπτουν.

81. «Όταν στην αρμάδα των μεταγωγικών υπήρχε και γάιδαρος, και γι' αυτόν προοριζόταν ένα πιο ελαφρύ φόρτωμα. Στο τέλος, όμως, πολλές φορές συνέβαινε το «και τα ελαφριά και τα βαριά στο γάιδαρο». Ήταν, δηλαδή, ο γάιδαρος, το Datsun της εποχής.» (Γάτσιος, 2002, σ. 21).